

Дејан САВОВСКИ

ОД ЕВРОПЕЈЦИ ДО СКЕПТИЦИ ИЛИ ОБРАТНО...

Очигледно сè уште е долг патот кој Европската унија треба да го изоди за да го постигне внатрешното единство кое толку ѝ е потребно. Неа ѝ претстојат уште низа предизвици, како од аспект на консолидација на надворешната и внатрешната политика, така и во областа на безбедноста. Од успешноста со која проблемите ќе се совладуваат ќе зависи и брзината на развојот на идната заедничка политика, која треба да доведе до нејзина целосна кохезија. Сепак, доколку се направи макар и еден мал бегол хронолошки и аналитички поглед на Унијата, може да се увиди дека и денешниве состојби не се случајност, туку дека тие се резултат на многугодишните превирања околу воспоставувањето на принципот на доминација и рамнотежа меѓу европските сили и нивните мали но не секогаш верни сојузници. Затоа во овој текст немам претензии за сеопфатност во анализирањето на оваа сложена и специфична тема, туку ќе направам само обид да изнесам едно размислување за овие случувања, секако од мој агол на видување на нештата. Ќе почнам со најдолгиот, но и многу контроверзен Самит на ЕУ, одржан во Ница во декември 2000 година, кој заврши со тешко обезбеден компромис за идното уредување на Унијата, поврзан со приемот на нова група земји-членки. Овој маратонски Самит всушност претставуваше успешна акција на европските велесили за акумулирање на што поголема политичка моќ. Големата четворка, предводена од Франција, Германија, Обединетото Кралство и Италија, тогаш успеа да наметне комплексен систем на гласање, со кој сите одлуки ќе се усвојуваат низ мачни и тешки процедури, во кои главниот збор ќе го имаат најбогатите земји. Тогашните кандидати за членство, денес полноправни членки очекуваа дека на Самитот во Ница ќе добијат гаранции дека се на вистинскиот пат и дека ќе бидат примени. Тие добија потврден одговор, но и јасна дипломатска порака дека кога ќе влезат во Унијата, нивните гласови нема да "вредат", дури и да се здружат. Всушност, Договорот од Ница во сферата на безбедноста содржи концепт за засилена соработка меѓу неколку земји-членки (треба да бидат најмалку осум), кој би бил во функ-

ција доколку останатите членки не би го поддржале. Затоа и има основа на оправдана резервираност кај некои земји, како Ирска, Чешка и други, дека ќе бидат маргинализирани во однос на јакнењето на улогата на големите

Големата четворка, предводена од Франција, Германија, Обединетото Кралство и Италија, успеа да наметне комплексен систем на гласање, со кој сите одлуки ќе се усвојуваат низ мачни и тешки процедури, во кои главниот збор ќе го имаат најбогатите земји.

земји. Страв постои и околу евентуалното прераснување на институциите и органите на ЕУ во моќни политичко бирократски елитни центри. Затоа и ирското "НЕ" на неуспешниот референдум претставува исклучителен удар за ЕУ, која и така тешко заздравува по неуспешниот референдум за Европскиот устав кој, пак, претходно го отфрлија Холандија и Франција. На референдумот ирските избирачи се из-

јаснија против прифаќањето на Лисабонскиот договор, со што ЕУ падна во нова институционална криза. Содржински, Лисабонскиот договор е проектиран за време на германското претседавање со Унијата и треба да претставува фаза на инкорпорирање на овој Договор во новиот Устав, кој навидум треба да го поедностави функционирањето во ЕУ. Во него се претставени и промени во Советот за начинот на гласање, што предвидува дека повеќето одлуки ќе се донесуваат со квалифицирано мнозинство, промени во Европскиот парламент преку проширени коодлуки, потоа намалување на комесарите од 27 на 18, ќе се почитува и понатаму правото на супсидијарност, но ќе биде зајакната улогата на националните законодавства, претседател на Европскиот совет и сл. Интересно за спомнување е барањето на Холандија, која се залага за зајакнување и проширување на Копенхашките критериуми, но тоа не било целосно земено предвид. Како што кажав, Лисабонскиот договор би требало да претставува процес кој би го поедноставил функционирањето на Европа, но исто така овозможува и нејзино проширување, кое ќе стапи во сила откако ќе биде ратификуван од сите земји-членки. За нас како земја кандидат е битно тоа што доколку има промени во критериумите за влез, тие треба да бидат ставени во нов договор, односно вметнати и опишани, со цел органите на ЕУ да не можат да извршат промени во критериумите. Или едноставно речено оневозможување политички договор за опструкција од одделни земји. Би завршил со една констатација дека обединувањето на Европа во целосна смисла сега засега претставува само мртва буква на хартија. Но, единствена надеж дава фактот дека иако Европа е посебен континент во географска смисла, сепак не претставува една земја, една нација, туку една унија на држави и народи, кои имаат една заедничка судбина и цел, а тоа е подобра и просперитетна иднина.